

ÚVOD

psychologie osobnosti

Vyučující

Doc. Mgr. Jitka Lindová, Ph.D.

Mgr. Bc. Juraj Jonáš, Ph.D.

20.2. Předmět psychologie osobnosti, základní pojmy

27.2. Metody studia osobnosti

5.3. Behavioristické koncepce osobnosti

12.3. Analytické koncepce osobnosti

19.3. Humanistické koncepce osobnosti

26.3. Biologické koncepce osobnosti, temperament

2.4. Bio-psycho-sociální model osobnosti

9.4. Coping

16.4. Interpersonální osobnost

23.4. Sebepojetí

30.4. Poruchy osobnosti

7.5. Velká pětka

14.5. *rektorský den*

Požadavky k zakončení kurzu + povinná literatura

Písemný test

Otevřené otázky z povinné literatury a přednášek

Povinná literatura

Blatný, M., a kol.: Psychologie osobnosti. Praha: Grada, 2010

Smékal, V.: Pozvání do psychologie osobnosti. Brno: Barrister a Principal, 2002

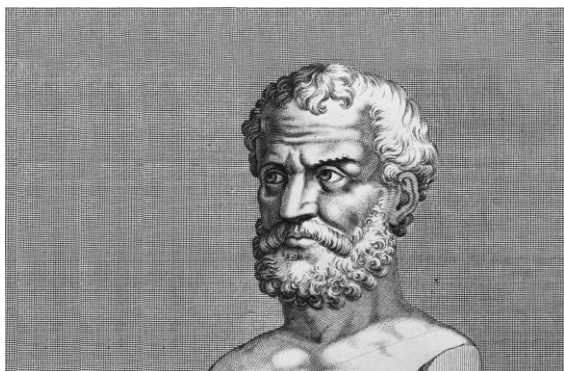
Kassin, S.: Psychologie. Brno: Computer Press, 2007

Drapela, V.: Přehled teorií osobnosti (vybrané kapitoly k přednáškám). Praha: Portál, 2008

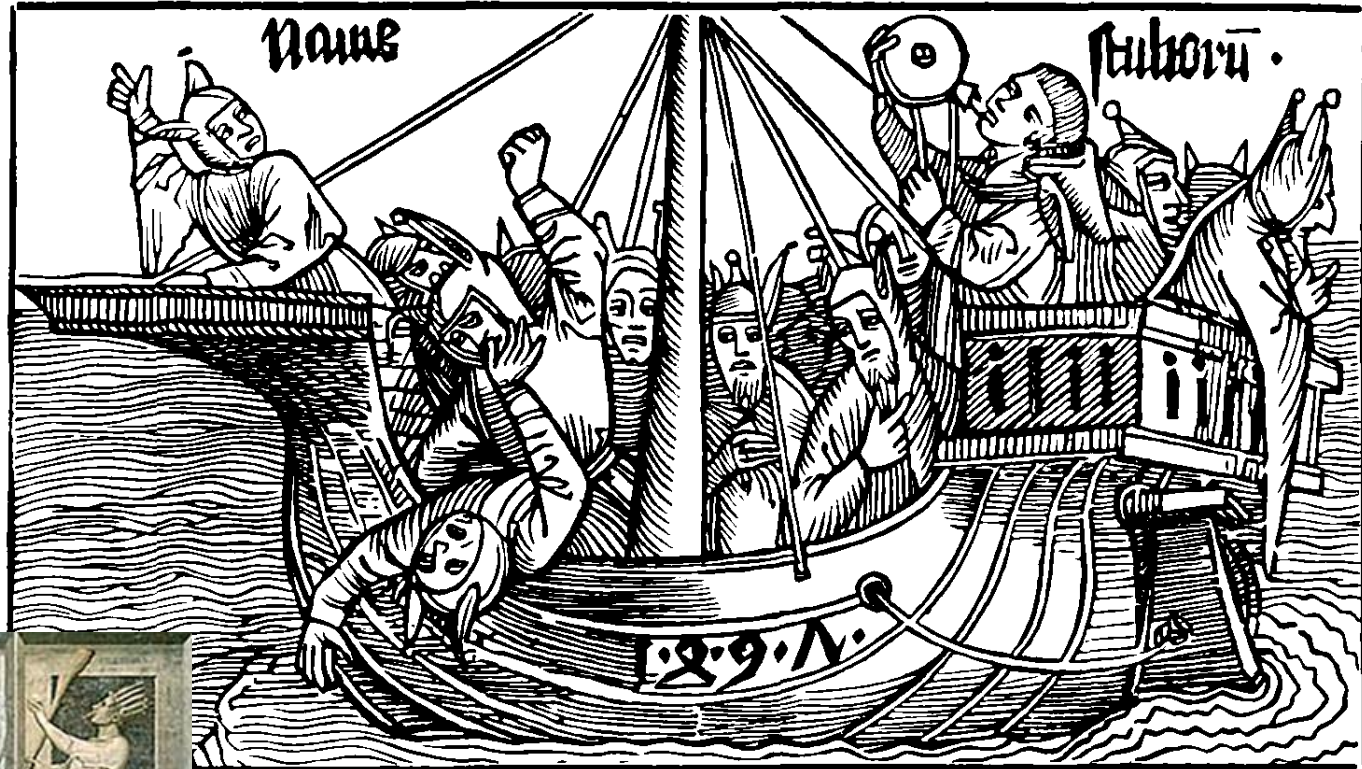
Říčan, P.: Psychologie osobnosti. Praha: Grada, 2007

Hunt, M.: Dějiny psychologie (kap. Osobnostní psychologové). Praha: Portál, 2000

Theophrastus: O povahopisech, 3.-2. stol. p.n.l.

Sebastian Brant: Loď bláznů, 1494

Giotto di Bondone: Ctnosti a neřesti, Bologna 1300-1310

„Říkáš, že do Zmijozelu ne? Víš to určitě?“

Kdo jsem?

Jaký bych měl být?

Co mám čekat od jiných?

Jak se chovat k různým lidem, abych dosáhl svých cílů?

Psychologie osobnosti

1. **Zkoumá** jedince jako individuum – v jeho jedinečnosti

2. **Hledá** co možná nejlepší architekturu psychiky jako celku

Psychologie osobnosti

1. **Zkoumá** jedince jako individuum – v jeho jedinečnosti

idiografický přístup

2. **Hledá** co možná nejlepší architekturu psychiky jako celku

nomotetický přístup

Aplikační oblasti - příklady

- medicína
 - personalistika
 - výchova a resocializace
-
- Další oblasti – marketing, design (software, ...), všude, kde jde o personalizaci výsledků

Předmět studia (historická a současná perspektiva)

Pochopení a porozumění sobě i druhým („kdo jsem“?)

Proč se různí lidé chovají různě? V jakých situacích?

Jak můžu odhadnout, co od druhých očekávat?

Jak můžu poznat jejich osobnost?

- Vytvoření deskriptivního systému, který by popsal osobnost jako celek i její jednotlivé složky
- Vysvětlení rozdílnosti v psychických vlastnostech jedinců s ohledem na stanovené deskriptivní znaky
- Jak se osobnost utváří?
- Jakou má strukturu?
- Jaká je její dynamika?

Vznik psychologie osobnosti

Vydělila se ze sociální psychologie – 30. léta 20.st.

Gordon W. ALLPORT: *Personality: A Psychological Interpretation* (1937)

- Koncept „rysů“
- Rozdílnost pojmů „osobnost“ a „charakter“

Vznik psychologie osobnosti

Vydělila se ze sociální psychologie – 30. léta 20.st.

Gordon W. ALLPORT: *Personality: A Psychological Interpretation* (1937)

- Koncept „rysů“
- Rozdílnost pojmů „osobnost“ a „charakter“

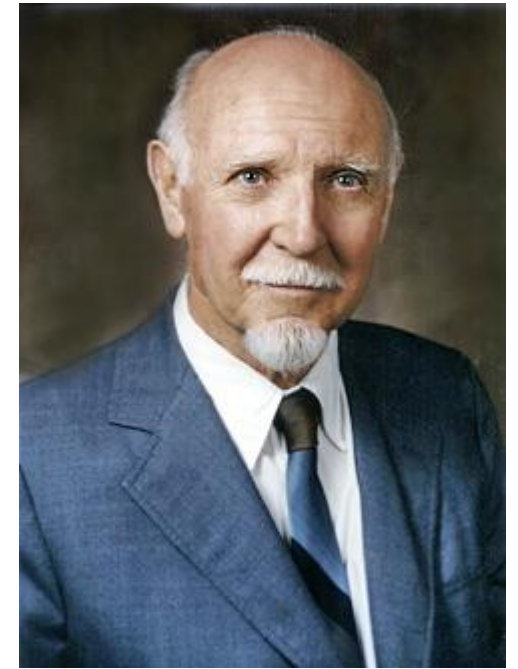

Další významné osobnosti ranní PO

Henry Murray
Tematický
apercepční test
(TAT)

Raymond B. Cattell
Faktorová analýza
16-ti faktorový model
osobnosti

Hlavní témata PO: Temperament

- Biologický základ osobnosti
- Hippokrates (5.-4. stol. pnl.): 4 typy (Sangvinik, Melancholik, Cholerik, Flegmatik)
- Hans Eysenck: vztah mezi osobnostními rysy a činností nervového systému
- Allport: „neuropsychické systémy, které jsou podkladem konzistentních vzorců chování“
- Dnes: výzkum vlivu genetických faktorů

Hlavní témata PO: Rys

- může být vrozený i získaný
- rysy jsou hierarchicky uspořádány (specifické odpovědi na určité podněty vs. obecné styly chování)
- konzistentní a stabilní vzorec chování x W. Mischel (1968) „rysy nemohou spolehlivě predikovat chování“
- Kolik rysů je dobré měřit?
 - faktorová analýza – nomotetický přístup (data-driven) - Cattell, Big Five, Eysenck
 - Teoreticky odvozené konstrukty (theory-driven) – Meyers-Briggs
 - Idiografický přístup – Allport

/dotazníky obsahují více položek hodnotící určitý rys/

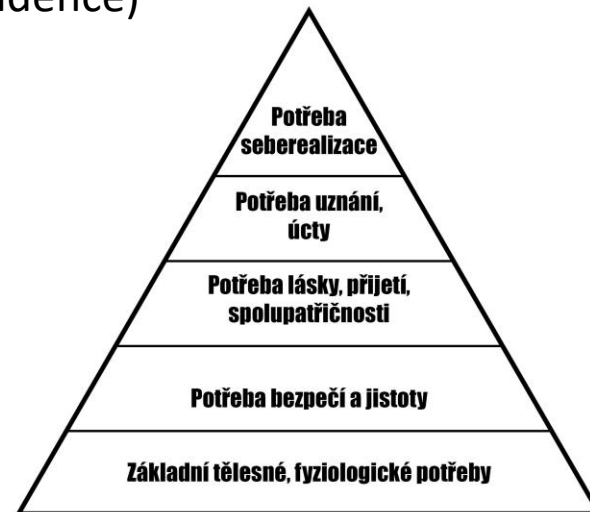
Chování pramení z interakce osoby a prostředí

- Rysy se mohou projevit jen v relevantní situaci (poctivost – nález peněz)
- Rysy se projevují spíše v „neutrálním prostředí“ (extraverze - knihovna vs. ulice)
- Na základě rysů volím takové okolnosti, které ke mně „sedí“
- Na základě rysů interpretuji životní situace (emoční stabilita, sebevědomí)
- Svými projevy chování formuji reakce ostatních na sebe sama

Hlavní témata PO: Motivace

- Intence k určitému cíli, která reguluje chování k jeho dosažení
- *Freud*: pudy sexuální (eros) a agrese (thanatos)
- *Carl Rogers* – sebeaktualizace
- *Claude R. Cloninger* – 4 temperamenty (Novelty-Seeking, Harm-Avoidance, Reward Dependence, Persistence) a 3 charaktery (Self-Directedness, Cooperativeness, Self-Transcendence)
- *Abraham Maslow* –
pyramida potřeb

Hlavní témata PO: Intelligence

- Schopnost zpracovávat informace a řešit problémy
- Jaká je struktura intelligence?
- Jak jí nejlépe měřit?
- Dimenze myšlení (Gardner, Sternberg)
- Měří inteligenční testy, testy kognice (WAIS neboli Wechsler)

Hlavní témata PO: Sebepojetí

- Kdo jsem já? Co mně utváří?
- Subjektivní zkušenost – William James
- Sebepojetí (self-concept),
sebehodnocení (self-esteem),
sebemonitorování (self-monitoring),
seberegulace (self-regulation)
- Erik Erikson: kongruence mezi
pocitem Já a externě přisouzenou
identitou
- „já jsem můj příběh“ (life story
identita, narrative identity)

Hlavní témata PO: Nartivní identita

- Reflektuje zkušenosti jedince v jejich bezprostředním prostředí, jejich vztahy, komunitu, společnost
- Vázaná na čas, kvalitativní, idiografická
- 3 domény:
 - Motivační a afektivní
 - Autobiografické uvažování
 - Strukturní doména

Literatura

- Blatný: kap.1: 100 let výzkumu osobnosti v psychologii
- Hunt: kap. Osobnostní psychologové
- Říčan: kap. 1: Předmět a přístup psychologie osobnosti